

Vymezení studijních povinností a pravidla bezpečnosti pro účastníky exkurze “Mořská a suchozemská fauna Středomoří”

Chorvatsko, Lastovo, Uble; 14. 9.– 29. 9. 2025

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha 2, Albertov 6, 128 00

Vedení exkurze: Adam Petrusek, Lucie Juříčková, Petr Kment, Tereza Petrusková

Studijní povinnosti účastníků exkurze (studentů Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze) **na exkurzi jsou tyto:**

- **pozorování** suchozemské a mořské fauny v přirozeném prostředí; v případě mořského prostředí **potápění bez vzduchového přístroje** („šnorchlování“)
- **šetrný odchyt drobné fauny** pro demonstraci a determinaci s **výjimkou aktivně jedovatých** nebo elektrických druhů (štíři, pavouci r. *Latrodectus* – tzv. “černá vdova”, hadi; ropušnice *Scorpaena* spp., ostnatci *Trachinus* spp., parejnek *Torpedo*) a **druhů zákonem chráněných**, kterým by odchyt způsobil trvalou újmu (zejména kyjovek r. *Pinna*); detaily viz níže
- **účast na odběrech vzorků** (vzorky písku, zooplanktonu apod.)
- **determinace mořských organismů** dle poskytnuté určovací literatury
- **udržování určených/určených živočichů v přijatelných podmínkách** (po určení a demonstraci vypuštění do akvária nebo do moře)
- **zaznamenávání protokolů** o nalezených a určených druzích
- **pravidelná kontrola stavu akvárií** s odchycenými živočichy, udržování přijatelné teploty vody, pravidelná výměna mořské vody v akváriích (studenti zodpovědní za stav akvárií se pravidelně střídají dle vypsání programu)
- **udržování čistoty** pracovního prostoru (např. okolo akvárií)
- **zodpovědné zacházení se zapůjčeným vybavením a literaturou** – zvláště úklid nepoužívané optiky, měřicích přístrojů, odběrových zařízení a literatury na určené místo
- **účast na demonstracích organismů, přednáškách a prezentacích** a na přípravě vzorků pro demonstrace
- **pomoc při údržbě** člunů, optiky, přístřešků apod. dle pokynů vedení
- **dodržování fakultních pravidel při výuce v terénu** (= přílohy k Příkazu děkana č. 20/2023 k zajištění školení studentů pro výuku v terénu a výuku tělesné výchovy)
- pomoc při přípravě, sestavení, údržbě a čištění akvárií a příslušenství
- další povinnosti pro zajištění plynulého běhu exkurze dle pokynů vedení nebo za příslušnou činnost zodpovědných osob

Studijní povinnosti po ukončení terénní části exkurze

- bezprostředně po návratu z exkurze odevzdání seznamu nalezených druhů (protokolu) pro přidělenou skupinu organismů

Opakované neplnění výše uvedených povinností je důvodem k neudělení zápočtu. Nutnou (nikoli však postačující) podmínkou zápočtu je vedení protokolů.

Mezi studijní povinnosti při exkurzi zejména nepatří

- sportovní činnost (míčové hry, jízda na kole, přístrojové potápění, horolezectví apod.; to ani v případě, že tuto sportovní činnost účastník svévolně spojí např. s pozorováním nebo odchytém organismů)
- řízení motorových vozidel a motocyklů
- sportovní rybolov (v Chorvatsku podléhá povolení, povolenku lze zakoupit)
- odchyt živočichů pro konzumaci nebo sběratelské účely
- návštěva restauračních zařízení
- jakákoli činnost vykonávaná pod vlivem alkoholu nebo návykových látek
- a dále veškeré další činnosti nezahrnuté mezi studijní povinnosti.

Pravidla bezpečnosti

Studenti jsou zejména povinni dodržovat tato pravidla:

- opuštění bezprostředního okolí kempu nahlásit, resp. zapsat na nástěnku k tomu určenou s udáním účastníků, cíle cesty a předpokládané doby návratu; bezprostředně po návratu zapsat skutečnou dobu návratu
- dbát bezpečnosti při vstupu a opouštění moře a při pohybu po pobřežních skalách
- potápět se a plavat v moři minimálně ve dvojici, která o sobě ví
- v moři se pohybovat v botách do vody nebo ploutvích
- při sportovním potápění používat potápěčský nůž
- neplavat a nepotápět se v případě nevolnosti, podchlazení, jiné indispozice nebo v případě nepříznivých povětrnostních podmínek
- neobsluhovat motorové čluny bez patřičného oprávnění
- při plavání se nepřibližovat k motorovým člunům se spuštěným motorem (s výjimkou člunů s motorem v poloze neutrální *a na přímý pokyn vůdce plavidla*)
- nastupovat a vystupovat z motorových člunů pouze s vědomím vůdce plavidla
- zodpovědně a s obvyklou opatrností zacházet s optikou (mikroskopy, stereolupy), počítači a měřicími přístroji a akvarijními systémy
- manipulovat opatrně s ostrými předměty (potápěčské nože, skalpely, laboratorní a mikroskopické sklo) a fixážemi (formalín, etanol apod.)
- seznámit se s nebezpečnými zástupci místní fauny a potenciálně nebezpečné organismy (např. jedovaté, elektrické, větší šelmy apod.) nerušit
- jakékoli zranění nebo nemoc hlásit vedení exkurze a nechat odborně ošetřit
- dále dodržovat obecná pravidla protipožární a pravidla práce s elektrickými spotřebiči

Potvrzuji, že jsem se seznámil(a) s výše uvedenými pravidly bezpečnosti a s rozsahem studijních povinností v rámci zmíněné exkurze. Jsem si vědom(a), že za případné škody, které vzniknou mně nebo které způsobím třetím osobám a které nesouvisejí s plněním studijních povinností, nesu plnou osobní odpovědnost a že v takových případech je zcela vyloučena odpovědnost za škodu ze strany vysoké školy.

Dále prohlašuji, že během exkurze budu dodržovat místní zákonné normy i základní pravidla slušných mezilidských vztahů a budu ctít soukromý majetek.

Příloha k pravidlům – jedovaté, ozubené a chráněné druhy živočichů

Jmenovitě se z „drobných živočichů“, které lze chytat v rámci studijních povinností, vyjímají tyto druhy, které mohou způsobit mírné či vážnější zdravotní potíže. Seznamte se prosím s jejich vzhledem.

suchozemské

štíří (všechny druhy)
stonožky rodu *Scolopendra*
snovačky rodu *Latrodectus*
(„černé vdovy“)
zmije rodu *Vipera* (všechny druhy)
pes *Canis lupus familiaris*
(všechna plemena)
domorodci, domorodkyně a turisti(-tky)

mořské

medúza *Pelagia noctiluca*
ropušnice rodu *Scorpaena*
ostnatci rodu *Trachinus*
parejnoci a rejnoci (všechny druhy)
muréna *Muraena helena* (dospělí jedinci)
žralok bílý (lidožravý) *Carcharodon carcharias*

a nedoporučujeme chytat (resp. jen na vlastní nebezpečí) kraby *Eriphia verrucosa* a červy *Hermodice carunculata*

V Chorvatsku je zákonem chráněna řada druhů organismů, včetně některých běžných suchozemských (např. měkkýšů nebo plazů) i mořských živočichů (žahavci, houby, měkkýši...). Jejich kompletní seznam je v příloze příslušné chorvatské legislativy, k nalezení zde:

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_144_3086.html

Přehled nejznámějších chráněných druhů mořské fauny chorvatského Jadranu (ne však zcela kompletní) je k uveden i na těchto populárních stránkách pro turisty a potápěče:

<https://croatia.hr/en-gb/outdoors-and-active-holidays/diving/protected-species>

Pro exkurzi máme **povolení ke sběru chráněných druhů živočichů** (pro demonstrační účely, nikoli odvoz domů či výzkum), **nikoli však usmrcování fauny**. Pro flóru takové povolení nemáme.

POUČENÍ

o povinnostech studentů z hlediska dodržování pravidel bezpečnosti práce, ochrany zdraví, požární ochrany a předcházení škodám při výuce či pracích v terénu a při výuce tělesné výchovy (např. exkurze, cvičení, terénní práce, tělovýchovné kurzy, sportovní akce a další výukové aktivity) (dále jen „výuka“).

Obecná ustanovení:

1. **V době osobního volna jsou za soulad svého chování s právními a bezpečnostními předpisy odpovědní výhradně studenti. Pedagog odpovídá za studenta pouze v době výuky.** Rozsah osobního volna je jasně vymezen dobou výuky, po dobu osobního volna nese každý účastník výuky osobní odpovědnost za škody způsobené na majetku a zdraví.
2. **Student, který se účastní výuky, si musí být plně vědom stavu svého fyzického a duševního zdraví. Tento stav musí umožňovat studentovi absolvovat výuku v plném rozsahu bez omezení a bez rizika ohrožení studenta samotného či ohrožení ostatních osob,** které jsou na výuce zúčastněny. Výuky se mohou zúčastnit pouze studenti s dobrým zdravotním stavem, s přiměřeným ustrojením a vhodným vybavením do terénu, které se nemůže stát samo o sobě bezprostřední příčinou případného úrazu nebo onemocnění. **Pro konkrétní pohybovou činnost jsou povinni používat doporučený cvičební úbor, obuv a ochranné pomůcky.** Při této činnosti je zakázáno nosit prstýnky, řetízky, náhrdelníky, hodinky apod.
3. Je **povinností** studentů **oznámit veškeré závažné osobní okolnosti** (snížení pracovní schopnosti, zdravotní omezení apod.) **předem osobě odpovědné za výuku** (vedoucímu výuky nebo jeho zástupci) a doložit je lékařským potvrzením či jiným dokladem. Každý student se zdravotním omezením by měl pečlivě předem zvážit svoji účast na výuce, výuce požádat přednostně o zařazení do zdravotní tělesné výchovy.
4. Veškeré **změny zdravotního stavu a pracovní způsobilosti,** ke kterým dojde během výuky nebo během TV kurzu je **nutno bezodkladně hlásit osobě odpovědné za výuku.**
5. Student, který je účastníkem zdravotní TV, bere na vědomí, že pokračování ve výuce obecné TVI, specializované TVII nebo TV kurzů mu bude umožněno **pouze po předložení vyjádření odborného sportovního lékaře,** ze kterého bude vyplývat, že je student způsobilý absolvovat výuku obecné TVI, specializované TVII a TV kurzů.
6. Každý student povinen si počínat tak, aby neohrožoval zdraví své ani ostatních osob a nezpůsobil škodu na zdraví či majetku.
7. Student je povinen **ohlásit** osobě odpovědné za výuku neprodleně každou **závadu,** kterou zpozoruje v tělocvičně nebo jiném výukovém zařízení a jejím vybavení, která by mohla ohrozit bezpečnost studentů, způsobit požár nebo zapříčinit vznik škody.
8. Studenti mohou **zahájit a ukončit činnost** nebo uvádět tělocvičné náradí nebo jiné zařízení do pohybu až **na pokyn** osoby odpovědné za výuku a jsou povinni se předem přesvědčit, zda svým jednáním nemohou ohrozit zdraví nebo život dalších osob.
9. Student nesmí manipulovat, zapínat, vypínat, případně obsluhovat žádné stroje, přístroje a zařízení, které mu nebyly v rámci výuky přiděleny a s jejichž obsluhou nebyl seznámen.

V průběhu výuky v terénu a výuky TV je povinností studenta:

10. Dodržovat platné **obecně závazné právní předpisy,** zejména o bezpečnosti práce a o **silničním provozu, vnitřní předpisy Univerzity Karlovy a Přírodovědecké fakulty,** a používat předepsané osobní ochranné pracovní prostředky.
11. V návaznosti na ustanovení obecně závazných právních předpisů počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

12. Dodržovat veškeré pokyny vedoucího výuky, vedoucího kurzu, instruktora, vedoucího přepravy, policie nebo osob pověřených ochranným dozorem.
13. Dodržovat předpisy a nařízení, platné pro areál výcvikového střediska, ubytovny, jídelny, tělovýchovného zařízení, veřejných prostor apod.
14. Pokud je to možné, **vydávat se do terénu jen v doprovodu další zletilé osoby nebo osob.**
15. Dodržovat veškeré zákazy a nařízení dané výstražnými a příkazovými tabulemi.
16. Dbát zvýšené opatrnosti při práci v nebezpečném terénu, v lomech, ve vodních zdrojích, skalních odkryvech apod.
17. Být obezřetný při výskytu volně se pohybujících zvířat a vyhýbat se přímým střetům s nimi z důvodu nebezpečí zranění nebo nakažení vzteklinou. Doporučuje se používat přípravky proti klíšťatům a hmyzu.
18. Při aktivitách na přímém slunci používat prostředky na ochranu hlavy a dodržovat pitný režim.
19. V případě zranění účastníka výuky mu **neprodleně poskytnout první pomoc**, událost nahlásit osobě odpovědné za výuku a volat záchrannou službu (155 nebo 112).
20. Základní informace o první pomoci:
 - a. v případě tepenného krvácení přiložit vhodné škrtící obinadlo blíže k srdci
 - b. při zasažení elektrickým proudem je nutno postiženého vyprostit z dosahu proudu
 - c. není-li hmatný tep, nutno zahájit nepřímou srdeční masáž
 - d. jestliže postižený nedýchá, provést dýchání z úst do úst.
21. Dbát **zákazu kouření** ve všech zařízeních a výukových prostorách a počínat si vždy tak, aby nevznikl požár. **Nerozdělávat oheň a nekouřit v lesích a na místech s nebezpečím vzniku požáru.**
22. V případě požáru uvědomit osobu odpovědnou za výuku a volat hasičský záchranný sbor (150, 112).
23. Při výuce, kdy jsou studenti ubytováni v objektech jiných osob, mají studenti povinnost **řídít se ubytovacím a provozním řádem ubytovacích zařízení**, zejména pak dodržovat předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a předpisy o požární ochraně platné v těchto objektech.
24. Mít k dispozici **průkaz zdravotní pojišťovny** nebo jeho kopii. Při účasti na výuce **v zahraničí mít uzavřené pojištění odpovědnosti za škodu a pojištění léčebných výloh** platné na území příslušného státu, v případě pobytu v členském státě EU mít Evropský průkaz zdravotního pojištění nebo potvrzení nahrazující tento průkaz.

V průběhu výuky v terénu a výuky TV je zakázáno:

25. **Požívat alkoholické nápoje a jiné návykové a omamné látky.** Tento zákaz platí i pro dobu předcházející výuce, hrozí-li, že student nastoupí výuku v podnapilém stavu či pod vlivem jiné návykové látky.
26. Vystupovat na strmější skalní či lomové stěny nebo převisy, lézt na stromy, vstupovat do budov hrozcích zřícenin apod. Sestupovat bez dozoru osoby odpovědné za výuku do opuštěných štol či dutin ve skalním masivu.
27. **Vstupovat do vody jinak než v přímé souvislosti s výukou a bez dozoru osoby odpovědné za výuku.**

Závěrečná ustanovení:

28. **Student nesmí opustit místo konání výuky a areály TV kurzů** (ani v době osobního volna), **pokud k tomu nedostal souhlas osoby odpovědné za výuku.**
29. V případě, že student zaviněně poruší povinnosti, na které upozorňuje toto poučení, je **osoba odpovědná za výuku a její průběh oprávněna vyloučit studenta z výuky bez náhrady nákladů.** Osoba odpovědná za výuku je oprávněna poté neuznat studentovi splnění příslušné studijní povinnosti a dát děkanovi fakulty podnět k případnému zahájení disciplinárního řízení.

30. Student odpovídá za škodu, kterou způsobí univerzitě, fakultě, nebo třetí osobě. Univerzita anebo fakulta odpovídá studentovi pouze za škodu, která mu vznikla porušením právních povinností ze strany Univerzity anebo fakulty nebo úrazem při studiu nebo praxi ve studijním programu uskutečňovaném fakultou nebo v přímé souvislosti s nimi.
31. V případě, že se student při výuce chová v rozporu s obecně závaznými právními předpisy, vnitřními předpisy univerzity anebo fakulty, nedbá pokynů osoby odpovědné za výuku a neřídí se tímto poučením, odpovědnost univerzity anebo fakulty nebude dána.
32. ~~Nedílnou součástí tohoto poučení jsou bezpečnostní pravidla pro výuku v bazénu, výuku kanoistiky, pro výuku lezení na umělých stěnách, pro výuku na zimních a letních TV kurzech pořádaných Přírodovědeckou fakultou UK, katedrou tělesné výchovy.~~